

Wiktor Hahn

"Liryczna twórczość poetów. Szkic psychologiczny", Julian Ochorowicz, Warszawa 1914 : [recenzja]

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 13/1/4, 422-423

1914/1915

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wnikliwa, ciągle narastająca, a mimo to świadoma, głęboka, uwzględniająca fakty indywidualne i społeczne. Skala odczuwań estetycznych autora jest bardzo wielka, kultura artystyczna subtelna, smak wyrobiony niepospolicie; nie zajmuje się on szczytami, nie sięga też zbyt nisko: w wyborze tematów i w traktowaniu rzeczy jest umiarkowany, jakkolwiek zupełnie stanowczy i bazwzględny. Z każdej karty przebija się przyswojenie i przetrawienie kultury francuskiej. Najslabiej wypadły studia opracowujące tematy, które autor przysądziłby historii literatury. Znaczną wartość posiadają teoretyczne wywody o wymowie (*Z psychologii i dziejów wymowy*) i o ironii (*Profil ironisty*).

Jako całość spełnia książka p. Zaleskiego zadanie wyznaczone przezeń krytyce literackiej (realizowanie coraz wyższego typu czytelnika) doskonale. Nie jest bez wartości i dla historyków literatury: tchnąc bowiem świeżością przeżyć, śmiałością i szczerością sądów, wprowadza do atmosfery dzisiejszych studyów literackich przeładowanych niejednokrotnie (za przykładem Niemców) *mikrologią*, wiew ożywczy, podbuzający.

Lwów.

Franciszek Jaroszyński.

Ochorowicz Julian. *Liryczna twórczość poetów. Szkic psychologiczny.* (Wydanie nowe, poprawione). (Biblioteka dzieł wybranych nr. 843). Warszawa, druk. L. Bogusławskiego, (1914), 8-vo mn., str. 154.

Jestto przedruk rozprawy, ogłoszonej w r. 1877 p. t.: *O twórczości poetyckiej ze stanowiska psychologii* (we Lwowie); autor wprowadził jednak w błąd czytelnika, zmieniawszy tytuł rozprawy, gdyż stosunkowo o lirycznej twórczości poetów jest w broszurze zaledwo kilka stron, stąd tylko pierwotny tytuł ma uzasadnienie. Wobec tego w ciągłym niemal rozdzwieku pozostaje treść rozprawki z tematem zapowiedzianym w tytule, autor bowiem przeważną część uwag poświęca poezji wogóle. Mówi więc o warunkach organizacyi poetyckiej, wrażliwości zmysłowej i estetycznej, współczuciu psychologicznem, materyale twórczości (o cechach natchnienia: mimowolności, ulotności, udziale uczuć, zadowoleniu, udziale skojarzeń bezwiednych), o wprawie i rozwadze w poezyi. Zasadniczych zaś kwestyi złączonych z poezją liryczną prawie zupełnie nie porusza. Nie jest też nowe wydanie poprawione istotnie, autor bowiem zatrzymuje niemal w całości główny zrąb swoich wywodów, wypowiedzianych w r. 1877, przy czem zupełnie nie zapoznał się z najnowszemi pracami z zakresu poetyki: poza r. 1877 nie uwzględni żadnych nowszych dzieł, tem samem pozostaje w tyle po za wynikami ostatnich badań. Brak w książeczce też ścisłego i przemyślanego układu tak, że treść przedstawia się chaotycznie zwłaszcza, że autor o tych samych rzeczach rozprawia w rozmaitych miejscach, definicyi zaś ścisłych nie podaje.

Rozprawa mogła mieć jakąś wartość w r. 1877, dziś jest jednak bez znaczenia wobec przestarzałej metody autora, stąd też przedruk jej był zupełnie zbyteczny. Rażą ponadto w rozprawie takie zwroty, jak dawni estetycy, przy czym nie wiedzieć, kogo ma autor na myśli, lub frazesy w rodzaju o „panach poetach“ (s. 23), „burmistrzowaniu fantazy w świecie zjawisk“ (s. 66).

Na końcu książki przedrukował autor szkic psychologiczny: *Między snem a czuwaniem*, nie wiążący się niczem z pierwszą rozprawą.

Lwów.

Wiktor Hahn.
